

Arbeid med hovedområdet "Lese og skrive"

N4FO

Lese og skrive

- Hovedområdet *lese og skrive* dreier seg om skriftlig kommunikasjon og om utvikling av lese- og skrivekompetanse. Utvikling og utvidelse av ordforråd og begreper i ulike fag og temaer inngår i hovedområdet.

N4FO

For å kunne lese og skrive, må en:

- Dele talte ord i fonemer
- Kjenne igjen de skrevne tegnene
- Vite hvilken bokstav som står for hver språklyd
- Følge leseretningen
- Trekke lydene sammen til ord
- Skrive bokstaven

N4FO

Sentrale forutsetninger for god lese-og skriveutvikling

- Stort ordforråd
- God kompetanse i syntaktiske strukturer
- Kunnskaper om morfemstruktur
- Godt organiserte begreper, at ordene ikke oppfattes som enkeltstående, men inngår i begrepssystemer med over og under-begreper

---

N4FO

Grunnleggende lese- og skriveopplæring

- Morsmålet som redskap
- Lesing dreier seg om å gå på jakt etter mening
- Muntlig språktrening parallelt med leseopplæring
- Lese-og skriveopplæring knyttes til tema
- Godt gjennomtenkt bokstavprogresjon

N4FO

Arbeid med lesing

- Bygger på muntlig språkferdigheter
- Lesing som en meningsseekende aktivitet
- Øker og stimulerer ordforråd
- Forarbeid
- Lesing
- Etterarbeid

N4FO

Hva vil det si å kunne et ord

• Formell kunnskap

- Kjennskap til ordets form
- Kjennskap til bøyningmuligheter
- Kjennskap til avledningmuligheter

Syntaktisk kunnskap

- Kjennskap til hvilke syntaktiske funksjoner ordet har i setningen

Semantisk kunnskap

- Kjennskap til ordets betydninger i ulike kontekster
- Kjennskap til at ordet kan brukes metaforisk
- Kjennskap til assosiasjoner knyttet til ordet

Pragmatisk kunnskap

- Kjennskap til hvilke sosiale, formelle eller stilistiske sammenhenger ordet brukes

Lesetempo og flyt

- Lesehastigheten er langsommere når en leser på et språk en ikke mestrer
- Påvirker forståelsen
- Lese på morsmålet
- Låne bøker på morsmål og norsk
- Lydbøker

Arbeid med fagtekst

- Før lesing – foregriper innholdet, overskrift, bilder
- Lesing – stopper opp, forklarer
- Etterarbeid – legge til rette for de utforskende samtalene der elever får trening i å uttrykke seg faglig med læreren som støtte og stillasbygger

Fra hverdagspråk til fagspråk

- Forskjell på hverdagspråk og fagspråk
- Fagspråk: fag-ord, ikke fag-ord (gråsone-ord), sammensatte ord, metaforer
- Fagets register – ord, begreper, sjanger, termer
- Å lære fagets register, skjer gjennom språklig aktivitet og samhandling

Arbeid med skrivning:

- Oppgaver der elevene samarbeider
- Oppgaver som styrker elevenes identitet
- Oppgaver som tar utgangspunkt i en virkelighet som er kjent for eleven.
- Temaer som engasjerer - dette vil jeg vite mer om.
- Fri skrivingsoppgaver med utgangspunkt i felles opplevelser.

Arbeid med skrivning:

- Kognitivt utfordrende oppgaver.
- Kontrastivt utgangspunkt. Dette er særlig viktig for lese-skriveopplæringen.
- Ortografi
- Morfologi
- Syntaks

Systematisering av ord

- Synonymer: ord med lik betydning
- Antonymymer: ord med motsatt betydning
- Prefiks: mis, u, hoved
- Suffiks: hva indikerer at det er verb, substantiv
- Sammensatte ord
- Alle ord som betyr at noe blir mindre/større
- Metaforer

Å kunne lese i naturfag

- Dreier seg om å samle informasjon, tolke og reflektere over innholdet i naturfaglige tekster, brosjyrer, aviser, bøker og på Internett. Lesing i naturfag innebærer også lesing av bruksanvisninger, oppskrifter, tabeller, ulike diagrammer og symboler.

Å kunne uttrykke seg skriftlig i matematikk

- Inneber å løse problem ved hjelp av matematikk, beskrive og forklare ein tankegang og setje ord på oppdaginger og idear. Ein lagar teikningar ,skisser, figurer, tabeller og diagram. I tillegg nyttar ein matematiske symbol og det formelle språket i faget.

Språklæring

”Hovedområdet dreier seg om hva det innebærer å lære et nytt språk. Det omfatter også språk som system og språk et i bruk. Et sammenlignende perspektiv på eget morsmål og norsk inngår i hovedområdet. Videre dreier det seg om kommunikasjons- og språklæringsstrategier og utvikling av språkkompetanse.”

Flersidige kompetansemål

- Kunnskap om språket som system
- Språket i bruk-kommunikasjon
- Strategier for språklæring
- Elevene skal utnytte sin tospråklige kompetanse
- Elevene skal få bevissthet om at de er brukere av to språk

Arbeid med språklæring

- Tre områder for språklæring
- a) utvikling av språkferdigheter i et sammenlignende perspektiv
- b) kommunikasjonsstrategier
- c) bevissthet om egen språklæring

